

FRANTIŠEK EMMERT

KRONIKA DRUHÉ SVĚTOVÉ VÁLKY

UNIVERSUM

FRANTIŠEK EMMERT

KRONIKA DRUHÉ SVĚTOVÉ VÁLKY

EUROMEDIA GROUP

Kronika druhé světové války
Copyright © František Emmert, 2026

ISBN 978-80-284-1207-4

1933—1938

CESTA K VÁLCE

Druhá světová válka začala palbou německé válečné lodi Schleswig-Holstein na polské pozice na poloostrově Westerplatte v časných ranních hodinách v pátek 1. září 1939. Cesta k novému světovému konfliktu byla dlouhá, pozvolná, avšak postupem času stále zjevnější. Vývoj kolem polské krize byl pouze nevyhnutelným vyústěním sledu evropských událostí v předchozích šesti letech.

Velká Británie a Francie, které garantovaly uspořádání Evropy po první světové válce, riziko vyvolání nové války na starém kontinentu dlouho podceňovaly. Rostoucí nebezpečí ze strany nacistického Německa v předválečných letech prohlubovaly svou vlastní pasivitou, nechotou bojovat a také nemístným optimismem, až nakonec válka stála přímo před jejich dveřmi a již nebylo možné odvrátit ji včasným menším vojenským zásahem.

Ve 30. letech 20. století západní mocnosti promínuly Německu celou řadu porušení mírových dohod i v té době platného mezinárodního práva: obnovu branné povinnosti, antisemitské zákony, výstavbu nové velké armády, budování mohutného námořnictva a letectva, vojenské zajištění Porýní a nakonec i anšlus Rakouska a zabor pohraničí Československa. Zavíraly oči před italskou agresí vůči Etiopii, odmítly vyzbrojit španělské republikány proti fašistickým pučistům, účinně nepomohly ani Číně napadené Japonci. USA se dokonce obrátily ke svému izolacionismu z 19. století. Až

do konce roku 1938 demokratické státy po celém světě vyklízely prostor agresorům.

Příčinou nové velké války v Evropě nebylo obvyklé geopolitické soupeření mocností o vliv či boj o přístup ke zdrojům jako v předchozích desetiletích a staletích, ale poněkud nevšedně pouze extrémní ideologie nacismu. Ta se zrodila počátkem 20. let v Německu v prostředí relativně malé politické strany v úzkém kruhu kolem Adolfa Hitlera bez hlubšího základu či širšího zázemí. Bez jeho osoby a bez jeho primitivní a současně velmi výstřední ideologie, vzdálené všem ostatním politickým konceptům, by k největšímu ozbrojenému konfliktu v lidských dějinách v letech 1939 až 1945 zřejmě nedošlo. Nebo alespoň ne v té podobě, jak ho z historie bohužel známe. Se zapojením tolika států, s vyhlašovacím politikou rasové nenávisti, s plynovými komorami, s obrovskými ztrátami na lidských životech a s překreslením politické mapy nejen Evropy, ale s výjimkou Severní Ameriky celé severní polokoule.

Z výše uvedených důvodů většina historiků považuje za začátek cesty k válce 30. leden 1933, kdy byl předák nacistické strany Hitler překvapivě jmenován říšským kancléřem čili předsedou německé vlády. Dějová linka od nastolení nacistické diktatury v Německu až po palbu na Westerplatte je jasná a zřejmá. Hitler měl od počátku – dokonce ještě z období, než se dostal k moci – svůj agresivní plán

na válečnou odvetu za porážku Německa v první světové válce, na zničení židovské populace i na kolonizaci východní Evropy.

Rýsující se konflikt v Evropě se na konci 30. let navíc začal skrze uzavírání nových mezinárodních koalic propojovat s již probíhající válkou ve východní Asii. Japonsko se snažilo získat zdroje surovin prostřednictvím anexí, a to již v meziválečném období. V červenci 1937 jeho vojska vpadla z loutkového Mandžuska do mohutné Číny. Někteří historici považují již tuto událost za začátek druhé světové války.

Nacistické Německo, fašistickou Itálii a výbojně Japonsko tehdy začalo spojovat nepřátelství vůči západním demokraciím i Sovětskému svazu. Uzavřely společný pakt.

Přesto na konci roku 1938 mnoho Američanů podléhalo iluzi, že události v Evropě a Číně se jich ani v nejmenším netýkají, Francouzi toužebně doufali v mír a Britové dokonce slavili jeho „zachování pro naši dobu“, jak jejich premiér Neville Chamberlain 30. září 1938 okomentoval obětování Československa Hitlerovi. Jako by nechápali, že agresora si ústupky usmířit nelze.

Hlavní strůjci druhé světové války v Evropě, diktátoři Adolf Hitler a Benito Mussolini. Spojenci se stali v roce 1936.

Německý Vůdce a říšský kancléř v civilních šatech ve své pracovně v Obersalzbergu v bavorských Alpách.

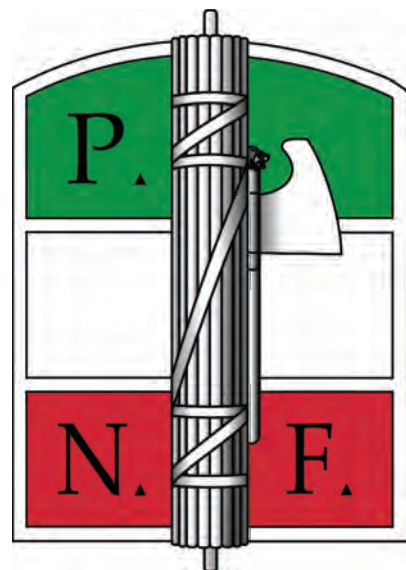

Italský diktátor při projevu v Miláně v roce 1930.

Pochod italských fašistů na Řím v roce 1922, po kterém se Mussolini stal předsedou vlády a později diktátorem. Nastolování totalitního režimu v Itálii bylo postupné a trvalo přibližně čtyři roky. Do roku 1926 si Mussolini postupně přivlastnil veškerou politickou moc a začal s budováním korporátního státu a „nové italské společnosti“.

Znak italského fašistického hnutí. Svazek prutů doplněný o sekeru (symbol moci používaný v antickém Římě, nazývaný jako Fasces), s vlajkou moderní Itálie a s písmeny P. N. F. – Partito Nazionale Fascista – Národní fašistická strana.

Devětatřicetiletý
Mussolini krátce
po nástupu k moci
v listopadu 1922.

Unikátní fotografie
přibližně třicetiletého
Hitlera po návratu
z první světové války.
Během válečné služby
byl vyznamenán a také
raněn. Od kapitulace
Německa v roce 1918
až do své sebevraždy
v roce 1945 se
považoval za vojáka
pokračujícího ve „velké
válce“.

Hitler na sjezdu
nacistické strany
v Norimberku v prvním
roce své vlády.

Dvoudílná kniha *Mein Kampf* (Můj boj), sepsaná jednoduchým jazykem a bez jakýchkoliv odkazů či hlubších myšlenek, shrnovala základní teze nacismu. Hitler napsal její první díl během svého pobytu ve vězení v letech 1925 a 1926, ve kterém si odpykával trest za pokus o protivládní puč vyvolaný v listopadu 1923 v Mnichově. Druhý díl dokončil krátce po propuštění. Odborní kritici knihu ve své době označili za snůšku primitivních nesmyslů a nezajímavý politický pamflet. Avšak po nástupu nacistů k moci se stala pro obyvatele Německa povinnou četbou. Například novomanželé ji dostávali od úřadů ke sňatku jako dar od státu.

1933—1938

ROK 1933

Hitler kancléřem

30. leden

Německo. Lídr nacistické strany (NSDAP) Adolf Hitler je jmenován novým německým kancléřem (předsedou vlády). Zpočátku nacisté nemají ve vládě většinu křesel. Vicekancléřem je křesťansky orientovaný politik Franz von Papen, který se domnívá, že bude schopen politicky nezkušeného Hitlera korigovat, avšak po roce musí z vlády sám odejít.

Požár Říšského sněmu

27. únor

Německo. Požár budovy Říšského sněmu. Oheň je založen úmyslně, avšak pachatel není dodnes spolehlivě znám.

Jedna z mála fotografií hořící budovy Říšského sněmu v Berlíně.

Nacisté okamžitě obviňují komunisty, ačkoliv jsou sami také podezíráni ze založení požáru.

28. únor

Německo. Hitlerova vláda v reakci na požár budovy Říšského sněmu vyhláší výjimečný stav v celé zemi, který potrvá nepřetržitě až do května 1945. Výjimečný stav usnadňuje nacistům plné převzetí moci a rychlé nastolení totalitního režimu. Krátce nato vznikají v Německu první koncentrační tábory, do kterých jsou bez soudu umísťováni političtí odpůrci z řad liberálů, křesťanů, sociálních demokratů a komunistů.

Příslušníci
Ochranného oddílu
(Schutzstaffel, SS)
v typických černých
uniformách. Po
roce 1933 se jejich
organizace značně
rozšířila a stala
se pověstným

státem ve státech s vlastními řádami, rituály, školami, a dokonce i soudnictvím. Hitler pověřil Himmlera vybudováním SS jako přísně výběrové organizace fanatických stoupenců nacismu a jako nejúčinnějšího nástroje jeho budoucí rasistické politiky.

Vlajka SS.

3. březen

Německo. Lídr německých komunistů Ernst Thälmann je zatčen. Následně bude jedenáct let nepřetržitě vězněn a v srpnu 1944 popraven. Ostatní předáci německé komunistické strany jsou také zatčeni nebo prchají do exilu v SSSR.

4. březen

USA. Franklin Delano Roosevelt se ujímá úřadu jako 32. prezident země. Oznamuje spuštění vládního programu New Deal, který má za pomoci státních opatření a intervencí překonat důsledky velké hospodářské krize.

Nový americký prezident F. D. Roosevelt. Úřad zastával i během druhé světové války. Zemřel krátce před jejím koncem v dubnu 1945.

5. březen

Německo. Předčasné volby do Říšského sněmu vyhlášené Hitlerovou vládou probíhají za podmínek policejního teroru a výjimečného stavu. Přesto nacisté získávají pouze 44 %.

14. březen

Německo. Vláda zakazuje činnost vlivné komunistické strany, čímž se nacisté zbavují části politické konkurence. Později zakazují činnost také dalších politických stran. Některé politické strany se naopak za stejně nesvobodných podmínek slučují s nacistickou. V létě 1933 NSDAP zůstává jedinou povolenou politickou stranou v Německu.

Stranický odznak NSDAP.

22. březen

Německo. V Dachau u Mnichova je zřízen první koncentrační tábor.

Příjezd nových vězňů do jednoho z prvních koncentračních táborů v Německu. Až do vypuknutí války v táborech převažovali vězni německé národnosti z řad odpůrců nacismu. Do roku 1934 tábory střežili příslušníci SA, poté přešly pod správu SS.

Koncentrační tábory v předválečném období

Místo	měsíc a rok založení
Dachau	březen 1933
Oranienburg	březen 1933
Osthofen	březen 1933
Breitenau	červen 1933
Sachsenhausen	červenec 1936
Buchenwald	červenec 1937
Flossenbürg	květen 1938
Mauthausen-Gusen	srpen 1938
Neuengamme	prosinec 1938
Ravensbrück	květen 1939

Zmocňovací zákon

23. březen

Německo. Říšský sněm schvaluje zmocňovací zákon, podle kterého může Hitlerova vláda sama vydávat, rušit a měnit zákony. Schválení zákona umožňuje předchozí volební výsledek ovlivněný výjimečným stavem, nepřítomnost komunistických a také mnohých sociálnědemo-

Jednotky Úderného oddílu (Sturmabteilung, SA) byly od počátku organizovány na teritoriálním principu (podle jednotlivých měst a obcí). V letech 1920 až 1934 byly SA polovojenskou formací nacistické strany. Později se změnily v pouhou pomocnou organizaci a jejich původní roli převzala SS. Přesto fungovaly až do května 1945.

kratických poslanců, změna jednacího řádu těsně před hlasováním a také podpora poslanců z pravicové strany Centrum. Konec parlamentního systému a demokracie v Německu. Říšský sněm již nadále neplní svoji funkci.

Symbolika Úderného oddílu (SA).

27. březen

Japonsko. Bývalý člen Dohody oznamuje, že vystupuje ze Společnosti národů.

28. březen

Německo. Nacisté vyzývají k bojkotu židovských obchodů a živností, avšak veřejnost je ve své většině ignoruje. Po několika dnech je neúspěšný pokus o bojkot odvolán.

„Němci! Braňte se! Nenakupujte u Židů!“ Hlídka SA před jedním z berlínských obchodů v době bojkotu na konci března 1933.

1. duben

Japonsko. Vláda vyhláší blokádu zemí, které neuznávají Mandžusko, loutkový stát vytvořený japonskými okupanty v severní Číně v předchozím roce. Tímto krokem se snaží uvést Mandžusko na mezinárodní scéně.

26. duben

Německo. Založena tajná státní policie nechvalně známá pod zkratkou gestapo. Je určena k pronásledování politických odpůrců. O týden později zahajuje činnost. Po roce

Ústředí gestapa v Berlíně krátce po jeho založení.

Sídlo tajné policie v německé metropoli.

Insignie příslušníků
německé tajné policie.

1945 bude prohlášena za zločineckou organizaci. V jejím čele stojí říšský vůdce SS Heinrich Himmler.

10. květen

Německo. Na nádvořích německých univerzit jsou veřejně páleny knihy židovských, pacifistických, marxistických či jiných „neněmeckých“ autorů.

Veřejné pálení knih nacisty před univerzitou v Berlíně v květnu 1933.

16. květen

Diplomacie. Americký prezident Roosevelt v poselství ostatním světovým státníkům navrhuje vytvoření nového mezinárodního systému bezpečnosti založeného na dvoustranných smlouvách o neútočení a širší mezinárodní dohodě o zákazu útočných zbraní. Navazuje tím na Briandův-Kelloggův pakt z roku 1928 o zákazu útočné války. Poselství zůstává bez odezvy.

17. květen

Norsko. Vidkun Quisling zakládá fašizoidní politickou stranu Národní shromáždění (Nasjonal Samling), která se později bude ideologicky orientovat na nacistické Německo a po německé okupaci Norska v roce 1940 se stane loutkovou oporou tamní německé okupační správy a symbolem kolaborace.

31. květen

Čína. Japonsko a čínský Kuomintang, vedený generálem Čankajškem, podepisují dohodu o příměří (nankinská dohoda), která má zajistit klid na mandžusko-čínské hranici sporadicky narušované Japonci.

Pakt čtyř

15. červenec

Diplomacie. Z iniciativy Itálie je v Římě podepsán Pakt čtyř za účasti Itálie, Německa, Francie a Velké Británie. Na jeho základě má vzniknout nová instituce doplňující Společnost národů, která bude dohlížet na částečnou revizi poválečného uspořádání Evropy ve prospěch všech zúčastněných států. Jedním z bodů revize má být také zrovnoprávnění Německa. Nakonec je pakt ratifikován pouze Itálií a Německem a není realizován.

20. červenec

Německo. Země uzavírá konkordát se Svatým stolcem. Katolickou církev v Německu to ovšem před pronásledováním ze strany nacistického režimu neuchrání. Katolický tisk bude cenzurován, činnost farností, klášterů i škol kontrolována úřady. Katolíci tvoří zhruba třetinu obyvatel země.

2. září

Diplomacie. Sovětský svaz a fašistická Itálie podepisují pakt o přátelství, neútočení a neutralitě. Sovětský svaz se skrze pakt pokouší prolomit mezinárodní izolaci. Itálie se naopak staví do role nového architekta Evropy. Oba totalitní režimy si jsou v mnohém podobné. Teoretik italského korporatismu

filozof Ugo Spirito dokonce spekuluje o syntéze obou ideologických směrů. Záhy se však stoupenci fašismu a komunismu stávají po celém světě nesmiřitelnými protivníky.

19. říjen

Německo. Nacistická vláda oznamuje vystoupení země ze Společnosti národů poté, co její delegace opustila konferenci o odzbrojení v Ženevě. Předtím německá delegace na konferenci navrhla, aby všechny evropské státy snížily počty svých armád na německou úroveň, což ostatní účastníci odmítli.

29. říjen

Španělsko. José Antonio Primo de Rivera zakládá novou politickou stranu Španělská falanga (Falange Española), která se ve své ideologii a politickém programu inspirovala v Itálii. Strana se později spojila s několika dalšími podobně orientovanými politickými subjekty.

16. listopad

Diplomacie. USA a Sovětský svaz navazují diplomatické styky.

12. prosinec

Sovětský svaz. V Moskvě končí zasedání Kominterny (společného sekretariátu prosovětských komunistických stran z celého světa), na kterém byl fašismus označen za úhlavního protivníka Sovětského svazu a mezinárodního komunistického hnutí.

ROK 1934

10. leden

Německo. Nizozemský komunista Van der Lubbe, který byl zadržen během požáru budovy Říšského sněmu v únoru 1933 a během soudního procesu v Lipsku vzal veškerou odpovědnost na sebe, je popraven. Ostatní čtyři obvinění komunisté jsou propuštěni. Němec Ernst Torgler je obřadem poslán do koncentračního tábora a tři Bulhaři v čele s vůdcem bulharských komunistů Georgim Dimitrovem jsou vypovězeni do Sovětského svazu.

Znak Hitlerovy mládeže.

Hitlerova mládež (Hitlerjugend, HJ), původně mládežnická odnož NSDAP, se v roce 1934 změnila v masovou společenskou organizaci s povinným členstvím pro všechny německé chlapce starší 14 let. Dívčata byla organizována ve Svazu německých dívek (Bund Deutscher Mädel, BDM). Obě organizace se snažily nadchnout mladé lidi atraktivním programem a sportovními aktivitami v mnohém připomínající skauting, avšak jejich hlavním posláním zůstávalo ideologické podchycení mládeže a její získání pro nacismus.

Německo-polská smlouva

26. leden

Diplomacie. Německo a Polsko uzavírají v Berlíně desetiletý pakt o neútočení pod názvem Prohlášení mezi Německem a Polskem o nepoužití násilí. Německo díky paktu vystupuje z mezinárodní izolace, v níž se ocitlo po svém odchodu ze Společnosti národů. Polsko se bude na pakt spoléhat až do roku 1939 a nebude se podílet na aktivitách ostatních evropských států s cílem vytvořit širší protiněmeckou koalici. V roce 1938 se dokonce připojí k územním nárokům Německa vůči Československu. Polsko se ve 30. letech více než Německa obávalo Sovětského svazu.

9. únor

Diplomacie. V Aténách je podepsán balkánský pakt čtyř států jihovýchodní Evropy: Jugoslávie, Rumunsko, Řecko a Turecko. Země si vzájemně uznávají hranice. Významné je zejména vzájemné uznání hranic mezi Řeckem a Tureckem.

12.–16. únor

Rakousko. V zemi jsou potlačeny ozbrojené nepokoje vyvolané komunisty a socialisty ve velkých průmyslových městech. Zahyne několik stovek lidí. Události jsou dnes nazývány únorovými boji, či dokonce rakouskou občanskou válkou.

17. březen

Diplomacie. Itálie, Rakousko a Maďarsko podepisují římské protokoly o vzájemné hospodářské a politické spolupráci. Iniciátorem je Itálie, které se v předchozím roce nepodařilo prosadit na evropské úrovni vlastní představu o novém uspořádání kontinentu. Protokoly mají dopad na domácí politiku Rakouska a Maďarska. V obou zemích jsou omezeny svobody a demokratické principy vládnutí.

Podpis římských protokolů. Italský režim se stává vzorem pro vlády v Rakousku a Maďarsku. Vlevo Mussolini, druhým zprava je rakouský kancléř Engelbert Dollfuss, vpravo maďarský premiér Gyula Gömbös.

Propagace nového paktu v maďarském tisku.

Pokus o východní pakt

22.–28. duben

Diplomacie. Nový francouzský ministr zahraničí Louis Barthou se neúspěšně snaží získat Polsko pro bezpečnostní východní pakt (tzv. východní Locarno). Plán počítá i se zapojením Sovětského svazu. V následujícím měsíci se Barthou setkává se sovětským ministrem zahraničí Maximem M. Litvinovem, který je k francouzskému plánu vstřícnější. Východní pakt nakonec realizován není, avšak o rok později mezi sebou uzavírají vzájemné smlouvy tři státy z uvažovaného širšího projektu: Francie, SSSR a Československo. Začíná prolamování mezinárodní izolace SSSR z iniciativy Francie.

Louis Barthou, francouzský ministr zahraničí v roce 1934.

Maxim M. Litvinov, sovětský ministr zahraničí v letech 1930 až 1939. Sovětský svaz tehdy vystoupil ze své mezinárodní izolace a zapojil se do protiněmecké aliance iniciované Francií.

30. duben

Rakousko. Po podpisu římských protokolů země vyhlašuje novou ústavu. V alpské republice je nastolen politický systém jedné strany, Vlastenecké fronty. Konec parlamentní demokracie. Nový režim se orientuje na Itálii, nikoliv na Německo.

15. květen

Bulharsko. V zemi je proveden státní vojenský převrat. Monarchie zůstává zachována. Balkánský stát se nově orientuje na Francii a Jugoslávii.

9. červen

Diplomacie. Československo a Rumunsko navazují diplomatické styky se Sovětským svazem.

Noc dlouhých nožů

29.–30. červen

Německo. Během tzv. Noci dlouhých nožů je na příkaz Hitlera bez soudu povražděna velká část vedení nacistické stranické polovojenské organizace SA a rovněž další osoby,

Nejznámější oběť tzv. Noci dlouhých nožů, vedoucí SA Ernst Röhm. Hitlerův názorový oponent, ale současně i stoupenec, který si přál pokračovat v nacistické revoluci a SA transformovat v novou armádu. Toho se Hitler zalekl. Vlevo za jeho zády je vedoucí SS Himmler, který měl z Röhmovy vraždy největší prospěch.

Gregor Strasser, vysoký funkcionář NSDAP. Jedna z dalších obětí čistky.

některé i mimo nacistickou stranu. Je zavražděno minimálně devadesát osob, mezi nimi vedoucí SA Ernst Röhm, Hitlerův konkurent v NSDAP Gregor Strasser či Hitlerův předchůdce ve funkci německého kancléře Kurt von Schleicher, který je zavražděn i se svou manželkou. Hitler se razantním způsobem zbavuje vnitrostranické i mimostranické konkurence. Tvrzení nacistické propagandy o připravovaném puči ze strany vedení SA se nezakládá na pravdě. SA je nově dána pod přísnou kontrolu NSDAP a vlády. Začíná období upřednostňování SS před SA, které potrvá až do května 1945. Po válce budou obě složky nacistického režimu prohlášeny za zločinecké organizace.

19. červenec

Velká Británie. Vládní kabinet oznamuje ambiciózní plán na výstavbu vojenského letectva.

25. červenec

Rakousko. Tamní nacisté zavraždí kancléře Engelberta Dollfusse a snaží se vyvolat puč s cílem vytvoření unie s Němcem. Hitler nereaguje. Mussolini vysílá vojenské jednotky k rakouským hranicím. Novým kancléřem je jmenován Kurt von Schuschnigg. Pokus o puč je potlačen, rakouští nacisté zakázáni. Dokonce jsou pro ně zřízeny koncentrační tábory.

2. srpen

Německo. Umírá prezident Paul von Hindenburg. Jeho pravomoci přejímá Hitler s novým titulem: Vůdce a říšský kancléř.

Jedna z posledních fotografií zachycující říšského prezidenta Paula von Hindenburga.

19. září

Diplomacie. Sovětský svaz je přijat do Společnosti národů. Dokonce získává místo v Radě této mezinárodní organizace, předchůdkyně dnešní OSN.

Vražda v Marseille

9. říjen

Atentát. Ve francouzské Marseilli jsou zavražděni jugoslávský král Alexandr I. a francouzský ministr zahraničí Barthou. Atentátníci vypálí na automobil, ve kterém projíždějí městem kolem tamní burzy, asi dvacet ran z pistolí. O život přicházejí dva přední protagonisté myšlenky vytvoření širší protiněmecké aliance evropských států. Z policejního

Při atentátu v Marseilli zahynuli jugoslávský král Alexandr I. a francouzský ministr zahraničí Barthou.

vyšetřování vyplyne, že atentát provedli chorvatští nacionalisté z organizace Ustaša, zřejmě s určitou podporou Itálie a možná i Maďarska.

5. prosinec

Diplomacie. Francie a Sovětský svaz podepisují ženevský protokol. Zavazují se v něm, že neuzavřou s třetími státy žádnou dohodu odporující myšlence východního paktu. Později k protokolu přistupuje také Československo.

ROK 1935

7. leden

Diplomacie. Francie a Itálie podepisují římskou dohodu o rozšíření italského koloniálního území a vlivu v severní a východní Africe na úkor Francie. Itálie získává část pobřeží Francouzského Somálska se souostrovím Doumeira a sporné oblasti Tibesti a Aouzou na libyjsko-čadské hranici. Dále pětinu akcí železnice spojující etiopské hlavní město Addis Abebu s hlavním městem Francouzského Somálska Džibuti. Francie se vstřícným krokem snaží zabránit sblížení Itálie s Německem a také předejít italské agresi do Etiopie.

Plebiscit v Sársku

13. leden

Německo. V Sársku na západě země, které je podle Versailleské mírové smlouvy pod správou Společnosti národů,

probíhá plebiscit o připojení území zpět k Německu. 91 % hlasujících se vyslovuje pro. Rada Společnosti národů souhlasí.

26. únor

Německo. Hitler pověřuje ministra letectví Göringa vybudováním vojenského letectva pod názvem Luftwaffe. Ministerstvo letectví bylo zřízeno již v květnu 1933.

1. březen

Německo. Sársko je připojeno k Německé říši.

7. březen

Diplomacie. Francie a Belgie prodlužují platnost smlouvy o vzájemné vojenské pomoci z roku 1921.

13. březen

Německo. Vláda oznamuje obnovu německého vojenského letectva.

Založení Wehrmachtu

16. březen

Německo. Hitler oznamuje úmysl obnovit všeobecnou brannou povinnost. Oficiálně je tento krok odůvodněn prodloužením základní vojenské služby ve Francii. Datum je považováno za den definitivního vypovězení Versailleské mírové smlouvy ze strany Německa a za den vzniku nového německého vojska pod pojmenováním Wehrmacht. První odvody proběhnou v říjnu téhož roku.

První zdravotní prohlídky adeptů do obnovené německé armády s prezenční vojenskou službou proběhly na jaře 1935. Na snímku zdravotní prohlídka v Postupimi.

Francie. Přijat zákon o prodloužení základní vojenské služby z osmnácti měsíců na dva roky.

17. duben

Diplomacie. Rada Společnosti národů vydává prohlášení, ve kterém odsuzuje úmysl obnovy všeobecné branné povinnosti v Německu jako porušení Versailleské mírové smlouvy.

Shromáždění Hitlerovy mládeže na stadionu v berlínské čtvrti Grunewald. Později, v roce 1943, se mládežnická organizace změnil v pouhou vojenskou přípravku.

2. květen

Diplomacie. Francie a Sovětský svaz podepisují pětiletou smlouvu o vzájemné pomoci.

16. květen

Diplomacie. Československo a Sovětský svaz podepisují smlouvu o vzájemné pomoci, která završuje proces vytvoření tříčlenné protiněmecké aliance Francie, SSSR a Československa (smlouva mezi Francií a Československem byla podepsána již v roce 1925). Podle smlouvy může SSSR poskytnout vojenskou pomoc napadenému Československu pouze v případě, pokud tak současně učiní také Francie.

Britsko-německá dohoda

18. červen

Diplomacie. Velká Británie a Německo podepisují významnou námořní dohodu, která umožňuje výstavbu německého válečného loďstva Kriegsmarine. Německu je povolena dokonce i stavba ponorek. Dohoda je dalším porušením

Britská bitevní loď třídy Revenge HMS Ramillies.

Německý těžký křižník třídy Deutschland Admiral Scheer, jehož výstavbu umožnila britsko-německá námořní dohoda.

Vlajka britského královského námořnictva.

Vlajka obnovené německé Kriegsmarine (válečného námořnictva).

Versailleské mírové smlouvy, tentokrát oběma signatářskými státy.

1. červenec

Německo. Z rozhodnutí vlády je obnoven generální štáb jako nejvyšší vojenské velení Wehrmachtu.

31. srpen

USA. Kongres přijímá zákon o neutralitě. Zákon zakazuje prodej zbraní do států, které se ocitnou ve válečném stavu. Záhy je uplatněn vůči Etiopii i Španělsku. V roce 1939 jej prezident Roosevelt prohlásí za „chybný“.

Rasové zákony

15. září

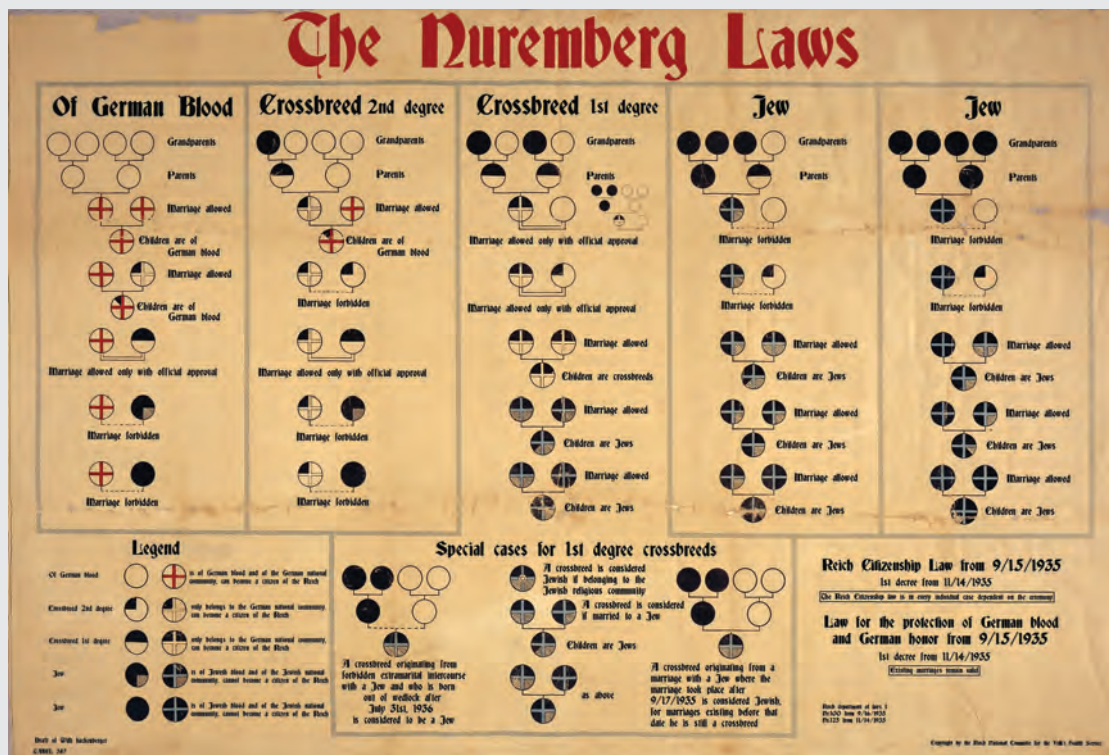
Německo. Na probíhajícím nacistickém sjezdu v Norimberku jsou přijaty dva nové právní předpisy, které později vstoupí do dějin pod označením norimberské rasové zákony. Jedná se o zákon o říšském občanství a zákon na ochranu německé krve a německé cti.

Velkolepé sjezdy nacistické strany se konaly v letech 1933 až 1938 vždy v září v bavorském městě Norimberku. Pokaždé trvaly několik dní. Provázela je statisícová shromáždění pod širým nebem před monumentální tribunou na místě zvaném Zeppelinfeld (jednalo se o bývalou přistávací plochu pro vzducholodě, dnes jsou na místě park a sportovní hřiště).

Schéma k prováděcímu předpisu k rasovým zákonům určující, kdo z obyvatel nacistického Německa a později nacisty okupované Evropy bude ve smyslu těchto zákonů považován za Žida nebo míšence (1. či 2. stupně). Zařazení do určité kategorie se neodvozovalo od náboženské příslušnosti jednotlivce, ale od náboženské příslušnosti jeho prarodičů, která z nacistického pohledu prý spolehlivěji odrážela jeho údajný „rasový“ původ.

1. říjen

Německo. V zemi probíhají první odvozy do obnoveného vojska s povinnou službou. Délka základní vojenské služby je stanovena na jeden rok. Později bude prodloužena na dva.

Výstavba a výcvik nové německé armády začaly na podzim 1935.

Agrese proti Etiopii

3. říjen

Etiopie. V 5 hodin ráno místního času italská invazní vojska překračují státní hranice Etiopie a z území sousední Eritreje

Císařova manželka Empress Menen Asfaw a syn Makonnen během návštěvy v Jeruzalémě dva roky před válkou.

Etiopský císař Haile Selassie I. jako nejvyšší vojenský velitel v době napadení země Itálií.

a Italského Somálska zahajují vůči nezávislé africké zemi ozbrojenou agresi. Eritrea je rovněž italskou kolonií.

9. říjen

Diplomacie. Společnost národů vyhláší sankce vůči Itálii kvůli Etiopii, současně označuje Itálii za agresora.

15. říjen

Etiopie. Italská vojska vstupují do města Aksúm na severu země v provincii Tigray, které je významné pro etiopské křesťany a jejich národní ortodoxní církev. Italové z města odváží tamní obelisk, který je přepraven do Říma a tam v roce 1937 vztyčen k 15. výročí pochodu italských fašistů na město.

8. listopad

Etiopie. Italské jednotky obsazují město Makale.

16. listopad

Etiopie. Velitel italských invazních vojsk generál Emilio de Bono je za dosavadní úspěchy a rychlý postup Mussolinim povýšen do hodnosti maršála Itálie. O měsíc později jej Mussolini naopak odvolává za údajně příliš pomalý postup a nahrazuje jej náčelníkem generálního štábu maršálem Pietrem Badogliem.

Italská pěchota v tropických uniformách.

26. prosinec

Etiopie. Italský pilot Tito Minniti nouzově přistává na letišti, které krátce předtím obsadila císařská armáda v rámci vánoční protiofenzívy. Po přistání je ubit. Toho využívá maršál Badoglio a žádá Mussoliniho o povolení použít proti etiopským jednotkám chemické zbraně. Svolení je okamžitě vydáno.

ROK 1936

12. leden

Etiopie. Italská vojska zahajují ofenzívu na strategicky méně významné jižní frontě.

Italská polní mše v africké savaně.

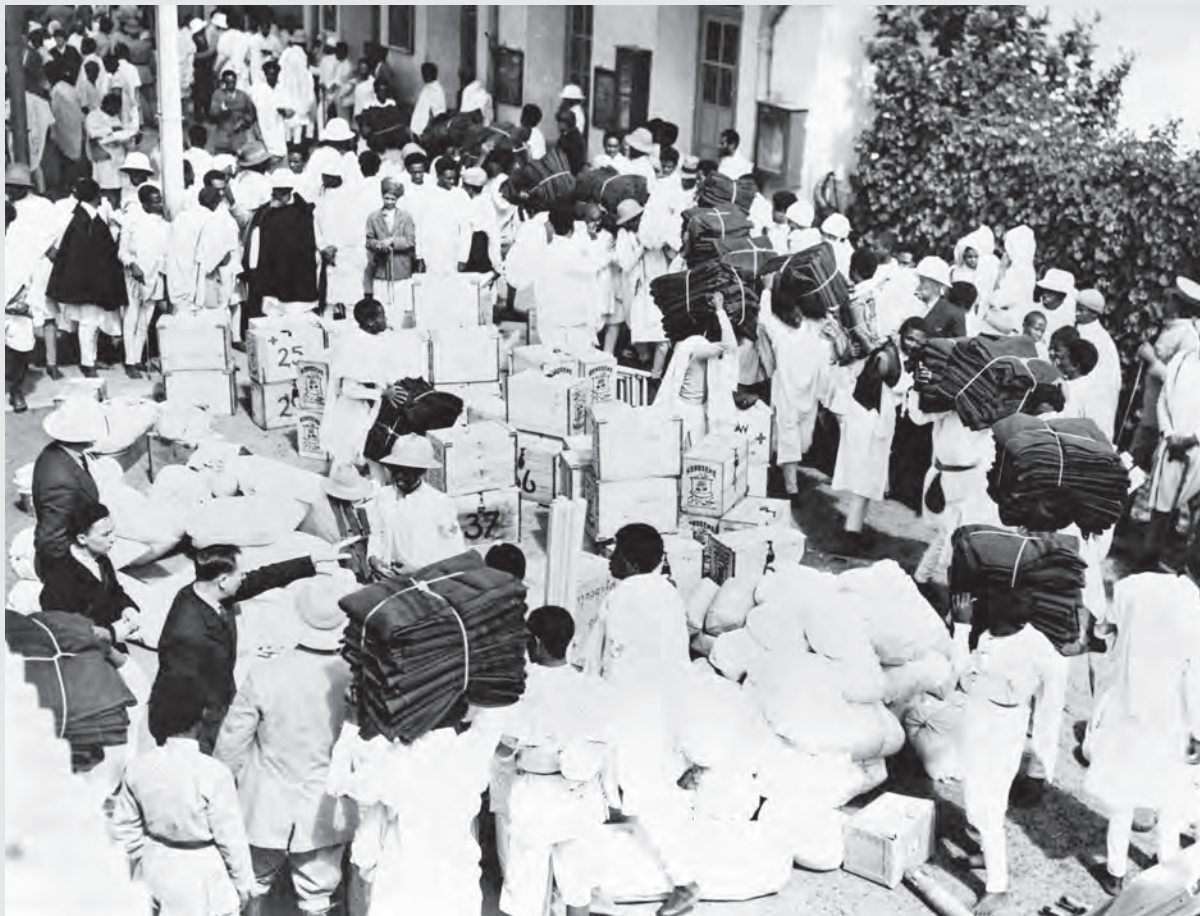
20. leden

Velká Británie. Na britský trůn nastupuje nový král Eduard VIII.

Etiopie. Začíná období tvrdých bojů na strategicky důležité severní frontě v provincii Tembien, které potrvají až do začátku dubna. Proti etiopským jednotkám budou nasazeny chemické zbraně. Císař Haile Selassie I. je osobně přítomen na bojišti.

Etiopská jízda. Proti italským tankům, kulometům, letadlům a chemickým zbraním neměla žádnou šanci.

Přebírání zdravotnické pomoci od Mezinárodního výboru Červeného kříže v etiopské metropoli Addis Abebě.

6.–16. únor

Německo. V Garmisch-Partenkirchenu se konají IV. zimní olympijské hry.

13. únor

Etiopie. Při útoku Etiopanů na tábor stavební společnosti Gondrand u města Mai Lahlà na severu země je zabito 68 italských a 17 eritrejských civilních zaměstnanců. Zahyne také 68 útočníků při náhodném výbuchu. Dalších 12 bude později Italy popraveno.

16. únor

Španělsko. V parlamentních volbách vítězí levicová Lidová fronta.

19. únor

Španělsko. Manuel Azaña sestavuje vládu Lidové fronty. Zvedá se proti ní odpor ze strany španělských nacionalistů, mezi kterými se rýsuje jako nová vůdčí postava generál José Sanjurjo.

26.–29. únor

Japonsko. Vláda úspěšně potlačuje pokus o puč vyvolaný skupinou fašizoidních ultranacionalistických důstojníků. Sama však nabírá výrazně nacionalistický a militaristický kurz.

Obsazení Porýní

7. březen

Německo. Jednotky Wehrmachtu demonstrativně vstupují do Porýní, které Versailleská mírová smlouva prohlásila za demilitarizované území. Hitler tímto krokem znovu deklaruje, že ustanovení mírové smlouvy ani smlouvu samotnou neuznává.

14. březen

Španělsko. Vláda zakazuje činnost Španělské falangy a nechává zatknout její vůdce, včetně zakladatele Prima de Rivera. V zemi roste napětí.

31. březen – 3. duben

Etiopie. Císařská vojska jsou poražena Italy v bitvě u města Maichew na severní frontě. Italům se otevírá cesta na hlavní město Addis Abebu. Zahajují tzv. pochod železné vůle s cílem obsadit metropoli.

Italské dělostřelectvo a pěchota během bojů na severu Etiopie v únoru a březnu 1936.

18. duben

Japonsko. Země mění oficiální název na Velké japonské císařství.

19. duben

Palestina. V zemi propukají nepokoje a násilné akce arabských nacionalistů namířené proti Britům a židovským přistěhovalcům. Následující události budou později nazývány jako Velké arabské povstání.

26. duben

Etiopie. Konec organizovaného odporu císařské armády. Obrana hlavního města se rozpadá. Země čelí nevyhnutelné porážce.

Srovnání nasazených sil a ztrát v Etiopii

Počty	Itálie	Etiopie
Vojáků	500 000	800 000
Letadel	595	13
Tanků	795	4
Padlých	10 000	275 000

30. duben

Diplomacie. Německo a Mandžusko uzavírají obchodní dohodu. Berlín tím legitimizuje japonskou expanzi do severní Číny z roku 1931.

2. květen

Etiopie. Císař Haile Selassie I. opouští zemi. Soukromým vlakem odjíždí do Džibuti ve Francouzském Somálsku.

5. květen

Etiopie. Italská agrese vůči nezávislé zemi končí obsazením hlavního města Addis Abeby italskými a eritrejskými jednotkami. Ještě před příchodem italských vojsk je ve městě vyrabován opuštěný císařský palác a budova ministerstva financí se zlatými rezervami.

Kavalerie eritrejských vojáků sloužících v italské armádě vstupuje do Addis Abeby.

8. květen

Etiopie. Italové obsazují poslední větší město Harar.

9. květen

Etiopie. Itálie prohlašuje obsazenou zemi za součást svých držav.

4. červenec

Diplomacie. Valné shromáždění Společnosti národů odvolává sankce vůči Itálii.

11. červenec

Rakousko. Německo a Rakousko uzavírají smlouvu, ve které Německo uznává plnou státní suverenitu Rakouska, a alpská republika propouští z internace tamní nacisty zadržované po jejich pokusu o puč v červenci 1934.

Začátek války ve Španělsku

17. červenec

Španělsko. V Maroku, které je ovládáno Španělskem, je vyvolán ozbrojený puč vedený nacionalisticky a pravicově orientovanými generály. K puči se připojují elitní armádní jednotky a prakticky celá španělská Africká armáda. Věrné vládě zůstává pouze námořnictvo.

18. červenec

Španělsko. K puči se připojují některé armádní jednotky v evropské části Španělska. Ozbrojené povstání se bude také v dalších dnech rozšiřovat.

Evakuace civilistů před postupujícími jednotkami nacionalistů. Španělsko, 1936.

20. červenec

Diplomacie. Ve švýcarském Montreux je podepsána mezinárodní konvence upravující režim proplouvání vojenských lodí strategicky významnými tureckými úžinami Bospor a Dardanely mezi Středozemním a Černým mořem v době míru. Mezi signatářskými státy jsou i Německo a SSSR. Konvence rozlišuje práva pobřežních států Černého moře a ostatních. Neumožňuje proplouvání německým

ponorkám, avšak sovětským ano. Konvence platí dodnes.

Španělsko. V Madridu je ustavena nová republikánská vláda vedená Josém Giraem. Vzhledem k nedůvěře vůči armádě nová vláda oznamuje její rozpuštění a nahrazení nově zorganizovanými milicemi. Giraló žádá Francii o zbraně. Povstání se mezitím rozšiřuje na Kanárské ostrovy a Baleáry. Vůdce povstalců generál Sanjurjo v ten den zahyne při letecké nehodě. Je nahrazen generálem Francem.

Republikánské milice a armáda se na začátku války rekrutovaly převážně z řad dobrovolníků.

24. červenec

Španělsko. V Burgosu je sestavena povstalecká vláda složená z nacionalistů a pučistů.

25. červenec

Španělsko. Francouzská vláda oznamuje, že republikánské vládě zbraně nedodá. Vyhlašuje politiku nevměšování.

30. červenec

Španělsko. Německé a italské letouny přepravují povstalecké jednotky z Maroka do Španělska. Následují letecké dodávky zbraní povstalcům.

1.–16. srpen

Německo. V Berlíně se konají XI. letní olympijské hry.

19. srpen

Španělsko. Britská vláda se připojuje k politice nevměšování do španělských událostí.

24. srpen

Německo. Základní vojenská služba je prodloužena na dva roky.

26. srpen

Egypt. Podle nové dohody uzavřené v Londýně se mění status britských vojsk rozmístěných v Egyptě z okupačních na vojska rozmístěná v zemi s povolením egyptské vlády.

4. září

Španělsko. V Madridu je ustavena nová vláda Lidové fronty premiéra Francesca Caballera i za účasti komunistů.

8. září

Německo. Na nacistickém sjezdu v Norimberku je oznámen čtyřletý plán zvýšeného zbrojení. Dohledem nad jeho realizací je pověřen Göring.

14. září

Španělsko. Povstalci se zmocní kontroly nad městem San Sebastián.

27. září

Španělsko. Město Toledo je obsazeno povstalci.

29. září

Španělsko. Generál Franco je jmenován do čela povstalecké vlády jako caudillo (vůdce). O dva dny později přijímá také titul generalissimus jako nejvyšší vojenský velitel. Získává pravomoci hodné diktátora.

Vůdce španělských nacionalistů Francisco Franco. Ve své době byl titulován jako generalissimo, od roku 1938 také jako Vůdce Španělska z Boží milosti (Caudillo de España por la gracia de Dios).

7. říjen

Španělsko. Vláda Lidové fronty v Madridu vydává dekret o vyvlastnění půdy velkostatkářům a pozemkové reformě.

10. říjen

Španělsko. Madridská vláda vydává dekret o založení republikánské armády. Na pomoc jí přijdou antifašisticky orientovaní dobrovolníci z celého světa (tzv. interbrigadisté) organizovaní v mezinárodních brigádách. Stanou se velmi významnou vojenskou veličinou na španělském bojišti.

Oddíl polských dobrovolníků, kteří přišli bojovat do Španělska na straně republikánské vlády v rámci utvářených mezinárodních brigád.

Mezinárodní brigády ve Španělsku

Národnostní složení:

	9 000	Francouzů
	3 000	Italů
	3 000	Němců
	3 000	Poláků
	2 500	Britů
	2 000	Čechoslováků
	1 600	Belgičanů
	1 500	Kanaďanů
	1 500	Jugoslávců
	1 000	Kubánců

Celkem: 35 000 až 40 000 dobrovolníků

Organizace:

	6 samostatných brigád
	účast ve 3 dalších brigádách

Republikánští vojáci přebírají dodávku
sovětských lehkých tanků.

12. říjen

Španělsko. Sovětský svaz, který se stejně jako Německo a Itálie nepřipojil k politice nevměšování, začíná dodávat zbraně republikánům čili vládě Lidové fronty.

14. říjen

Belgie. Země vyhláší neutralitu. Reaguje tak na změněnou situaci, kdy poválečné uspořádání Evropy přestává platit.

Osa Berlín–Řím

25. říjen

Diplomacie. Nacistické Německo a fašistická Itálie uzavírají vzájemný pakt. Vzniká Osa Berlín–Řím.

3. listopad

USA. V prezidentské volbě přesvědčivě vítězí úřadující prezident, demokrat Roosevelt. Jeho nejvážnější protikandidát republikán Alf Landon ve volební kampani sázel především na slib ještě přísnější politiky izolacionismu, než kterou uplatňuje Roosevelt.

7. listopad

Španělsko. Povstalecké oddíly generála Franca začínají ohrožovat Madrid. Tamní vláda se přesouvá do Valencie.

18. listopad

Diplomacie. Německo a Itálie jako první státy uznávají povstaleckou vládu generála Franca za oficiální politickou reprezentaci Španělska. Itálie navyšuje objem vojenské pomoci nacionalistům i počet svých vojáků v zemi.

Italské ztráty ve Španělsku

3 819 padlých

12 000 raněných

157 zničených tanků

8,5 miliard lir vojenských výdajů

20. listopad

Španělsko. Zakladatel Španělské falangy Primo de Rivera je popraven republikány.

Německo-japonská dohoda

25. listopad

Diplomacie. Nacistické Německo a Japonsko uzavírají Pakt proti Kominterně namířený proti Sovětskému svazu. Později k paktu přistoupí i budoucí menší spojenci obou zemí.

5. prosinec

SSSR. Totalitní stát přijímá novou ústavu, která jej definuje jako „socialistický stát dělníků a rolníků“.

11. prosinec

Velká Británie. Zatím stále nekorunovaný král Eduard VIII. abdikuje na nátlak premiéra Stanleyho Baldwina kvůli sňatku s rozvedenou Američankou Wallis Simpsonovou, ačkoliv sňatek sám o sobě není překážkou korunovace. Je nahrazen svým mladším bratrem Jiřím VI., který později stojí v čele země i po celé období druhé světové války. Eduard VIII. bude během války naopak podezírán z pronacistických sympatií a po válce již nebude zastávat žádný veřejný úřad.

Si-anský incident

12. prosinec

Čína. Během incidentu ve městě Si-an je předák Kuomintangu generál Čankajšek zajat svým vlastním generálem Čang Süe-liangem, který současně odmítá splnit jeho rozkazy.

Lídr Kuomintangu generál Čankajšek, personifikovaný symbol boje proti japonským agresorům i čínským komunistům.

Vlajka Kuomintangu – Čínské národní strany. Stoupenci Čankajška byli ve své době světovým tiskem nazýváni také jako „čínští nacionalisté“.

a zaútočit na armádu čínských komunistů. Generál je nakloněn nabídce komunistů na uzavření spojení s Kuomintangem proti Japoncům. Čankajšek je vnímán jako překážka tohoto spojení. Krátce předtím proti němu demonstrovali studenti v Pekingu. Komunisté žádají jeho popravu. Nakonec je na nátlak Sovětského svazu propuštěn. O několik měsíců později bude uzavřeno spojení mezi Kuomintangem a čínskými komunisty.

Třetí manželka generála Čankajška Sung Mej-ling, známá jako paní Čankajšková. Svého muže přežila o 28 let. Zemřela v roce 2003 ve věku 105 let.

ROK 1937

19. leden

Diplomacie. Francie nabízí smluvní provázání s tzv. Malou dohodou. Československo, které s Francií již má spojeneckou smlouvu, je pro, Jugoslávie a Rumunsko proti. Aliance tří střeoevropských států je tím oslabena a začíná se rozpadat.

20. leden

USA. Slavnostní inaugurace prezidenta Roosevelta do jeho druhého funkčního období.

24. leden

Diplomacie. Jugoslávie a Bulharsko uzavírají smlouvu o „věčném přátelství“.

Papežské encykliky

14. březen

Vatikán. Papež Pius XI. vydává německy psanou encykliku *S palčivou starostí*, ve které odsuzuje nacistickou ideologii a poukazuje na útlak katolické církve v Německu. Publikace encykliky je v Německu zakázána.

Papež Pius XI., autor encykliky *S palčivou starostí*, vydané v roce 1937.

19. březen

Vatikán. Papež vydává další encykliku *Divini redemptoris*, s podtitulem *O bezbožném komunismu*, ve které odsuzuje marxistickou ideologii.

21. březen

Německo. Na Květnou neděli je v některých kostelích čtena zakázaná papežská encyklika.

1. duben

Indie. Barma je oddělena od Britské Indie, avšak země nadále zůstává pod britskou správou jako její nová korunní kolonie.

Zničení Guerniky

26. duben

Španělsko. Německá letecká Legie Condor podniká ničivý nálet na baskické město Guernica, který si vyžádá 1 654 obětí mezi civilními obyvateli. Jedná se o první válečný zločin nacistického Německa spáchaný ještě před 1. zářím 1939. Událost inspiruje Pabla Picassa k vytvoření slavného obrazu. Guernica zůstává dodnes mementem válečné hrůzy.

30. duben

Japonsko. V zemi se konají parlamentní volby. Vítězí v nich strany odmítající militaristickou politiku vlády. Avšak vládní politiku to nijak neovlivní.

3. květen

Španělsko. Trockisté a anarchisté se v Barceloně pokoušejí o puč proti vládě Lidové fronty. Puč je záhy potlačen. Spadické lokální střety mezi různými frakcemi v rámci republikánské koalice budou provázet španělskou občanskou válku až do jejího konce v dubnu 1939.

6. květen

USA. Na letištní ploše v New Jersey havaruje během přistávacího manévru legendární německá vzducholod' Zeppelin LZ-129 Hindenburg. Při nehodě zahyne 36 lidí. Nehoda je zachycena kamerou a působivé záběry jsou promítány ve filmových týdenících po celém světě. Tragédie znamená konec mezikontinentálních letů vzducholodí přes Atlantik.

12. květen

Velká Británie. Ve Westminsterském opatství probíhá korunovace nového krále Jiřího VI., která je jako první událost v historii živě přenášena televizí.

17. květen

Španělsko. Vzniká nová vláda Lidové fronty s premiérem Juanem Negrínem, která zemi povede až do úplné porážky republikánské vlády v dubnu 1939.

Španělské město Guernica po náletu německé letecké Legie Condor.

Čistky v SSSR

22. květen

SSSR. Přední sovětský strateg a reformátor Rudé armády maršál Michail N. Tuchačevskij je zatčen a nesmyslně obviněn ze špionáže pro Německo.

Výcvik Rudé armády. Patřila mezi nejpočetnější armády světa, avšak její technika a výzbroj na konci 30. let zaostávaly za armádami západních států i Německa.

25. květen

Francie. V Paříži je otevřena Světová výstava. Potrvá do 25. listopadu.

28. květen

Velká Británie. Do funkce premiéra britského kabinetu je uveden Arthur Neville Chamberlain, stoupenec politiky ústupků vůči nacistickému Německu.

1. červen

Velká Británie. První zkušební let jednomístné stíhačky Hawker Hurricane. Tyto stroje se později stanou páteří britských vzdušných sil během letecké války nad Británií v roce 1940.

12. červen

SSSR. Osm předních velitelů sovětské Rudé armády, včetně maršála Tuchačevského, je popraveno. Následuje období stalinských čistek v armádě, které v letech 1937 až 1939 téměř zdecimují sovětský důstojnický sbor. Více než polovina důstojníků bude zatčena, část z nich popravena. Čím vyšší hodnost a funkce, tím vyšší bude i pravděpodobnost zatčení a popravy.

Přední reformátor a modernizátor Rudé armády, sovětský maršál M. N. Tuchačevskij, popravený na příkaz Stalina v roce 1937.

Začátek války v Číně

7.–9. červenec

Čína. Na starobylém kamenném mostě Marco Polo přes řeku Jung-ting-che severně od Pekingů, na tehdejší čínsko-mandžuské hranici, dochází během vojenského cvičení ke spontánní potyčce mezi čínskými a japonskými vojáky. Incident zřejmě není vyvolán úmyslně. Přesto přerůstá v japonskou invazi do Číny a druhou čínsko-japonskou válku. Japonské jednotky vstoupí do severní Číny ještě v průběhu července.

Japonské oddíly vstupují do zničeného čínského města Tan-jang.

8. červenec

Diplomacie. Ministři zahraničí Turecka, Íránu, Iráku a Afghánistánu podepisují v íránském Teheránu Saadabadský pakt, v němž si čtyři signatářské země vzájemně uznávají hranice, zavazují se nevměšovat do svých vnitřních záležitostí a koordinovat zahraniční politiku.

28. červenec

Čína. Japonská vojska vstupují do Peking, který není příliš vzdálený od tehdejší mandžusko-čínské hranice.

13. srpen

Čína. Po sérii japonských vyloďovacích operací začíná dlouhá bitva o Šanghaj. Potrvá až do listopadu. Zahynou během ní statisíce lidí, zejména na čínské straně. Japonci do bojů nasadí 200 000 vojáků. Dlouhé týdny se bude bojovat přímo ve městě, dům od domu.

Dne 19. září 1937 dorazily do Šanghaje posily americké námořní pěchoty k zesílení ochrany mezinárodního sektoru ve městě, obývaného západními cizinci.

Japonská námořní pěchota v Šanghaji.

Pouliční boje ve městě.

Komunistická strana v Číně byla založena v roce 1921. O šest let později se dostala do ozbrojeného konfliktu s Kuomintangem. Počet členů strany se neustále zvyšoval, až nakonec dosáhl osmdesáti milionů.

21. srpen

Diplomacie. Sovětský svaz a Čína uzavírají pakt o neútočení. Sověti vojensky podporují Čínu proti Japonsku, dokonce nabádají čínské komunisty ke spojenectví s Kuomintangem.

22. září

Čína. Kuomintang zveřejňuje dohodu s čínskými komunisty o společném boji proti japonské agresi.

Vůdce čínských komunistů Mao Ce-tung.

Hitlerova tajná válečná porada

5. listopad

Německo. Hitler na tajné poradě s velením Wehrmachtu a několika diplomaty oznamuje úmysl obsadit v nadcházejícím roce 1938 Rakousko a Československo. Svěřuje se také s dalšími agresivními plány směřovanými v následujících letech dále na východ. Hovoří o nové evropské válce. Obsah porady je znám díky zápisu, který pořizuje účastník porady, Hitlerův pobočník plukovník Friedrich Hossbach (tzv. Hossbachův protokol).

Čína. Japonská vojska se vylodí v zálivu Chang-čou jižně od Šanghaje.

6. listopad

Diplomacie. Itálie přistupuje k Paktu proti Kominterně.

11.–26. listopad

Čína. Vojska Kuomintangu vyklízejí Šanghaj, aby se vyhnula hrozícímu obklíčení. Ustupují podél železniční trati do Nankingu severozápadně od Šanghaje. Japonské jednotky je pronásledují. Tvrdé boje pokračují.

Dánský fotograf v uprchlickém táboře u čínského Nankingu krátce po tamním masakru. Zprávy a fotografie z události ve své době šokovaly svět, stejně jako předchozí bezohledné bombardování Šanghaje.

19. listopad

Německo. Budoucí britský ministr zahraničí Edward Wood, první hrabě z Halifaxu, se schází s Hitlerem v Berchtesgaden. Na schůzce naznačuje, že Velká Británie by mohla akceptovat německé nároky vůči Rakousku a Československu, pokud budou realizovány mírovou cestou.

20. listopad

Čína. Vláda se stěhuje před Japonci z Chan-kchou do Čchung-čchingu.

11. prosinec

Itálie. Oznámeno vystoupení země ze Společnosti národů.

Nankingský masakr

13. prosinec

Čína. Japonská vojska vstupují do Nankingu, bývalého čínského hlavního města. V příštích dnech následuje strašlivý masakr zajatých čínských vojáků, a především civilních obyvatel města. Počet obětí je odhadován na 260 000 až 430 000. Vedle mnoha jiných zločinů a krutostí se symbolem masakru stává stínání obětí meči a pohřbívání zaživa, obojí je zdokumentováno na fotografiích a také nafilmováno samotnými pachateli.

21. prosinec

Španělsko. Republikánská armáda poráží oddíly generála Franca u Teruelu.

ROK 1938

Reorganizace Wehrmachtu

26. leden

Německo. Hitler odvolává z funkce vrchního velitele Wehrmachtu polního maršála Wernera von Blomberga. Začíná se zbavovat nejvyšších velitelů a členů vlády, kteří nesouhlasí s jeho agresivními úmysly a válečnými plány.

4. únor

Německo. Hitler rozpouští velký generální štáb a nahrazuje jej Vrchním velením branné moci (OKW). Do jeho čela jmenuje sám sebe jako nového nejvyššího vojenského velitele Wehrmachtu. Náčelníkem OKW jmenuje generála Wilhelma Keitele, šéfem operačního oddělení generála Alfreda Jodla.

5. únor

Německo. Hitler odvolává dosavadního ministra zahraničí Konstantina von Neuratha a na jeho místo jmenuje nacistu Joachima von Ribbentropa. Rovněž odvolává von Blomberga z funkce ministra války a generála Wernera von Fritsche z pozice vrchního velitele pozemního vojska.

Nový náčelník vrchního velitelství Wehrmachtu (OKW) generál Wilhelm Keitel. V této funkci zůstal až do konce války.

Náčelník operačního oddělení OKW generál Alfred Jodl.

Nový německý ministr zahraničí Joachim von Ribbentrop, který na rozdíl od svého předchůdce von Neuratha Hitlerovi neodporoval.

10. únor

Rumunsko. Král Karel II. v zemi zavádí „královskou diktaturu“.

20. únor

Velká Británie. Dosavadní ministr zahraničí Anthony Eden končí ve funkci, nahrazuje jej lord Halifax, stoupenec politiky appeasementu (udržení míru za jakoukoliv cenu).

Nový britský ministr zahraničí lord Halifax, protagonista politiky appeasementu a dohody s Německem.

Německo. Hitler prohlašuje v Říšském sněmu, že chce „osvobodit deset milionů zahraničních Němců“, což je součet obyvatel tehdejšího Rakouska a německojazyčných oblastí Československa.

Anšlus Rakouska

11. březen

Rakousko. Kancléř von Schuschnigg na německý nátlak odstupuje z funkce. Novým kancléřem je jmenován nacist Arthur Seyss-Inquart, který zve do země německé vojenské jednotky. Ty ve večerních hodinách překračují hranice a zahajují obsazování německojazyčného státu.

V rakouském Salcburku se příchozí německé armádě v březnu 1938 dostalo od části německojazyčného obyvatelstva bouřlivého přivítání. Anšlusu nebyl kladen žádný odpor. Následně byl schválen v plebiscitu. Pro připojení k Německu hlasovalo více než 99 % Rakušanů. Avšak o svobodnou volbu se v žádném případě nejednalo.

12. a 13. březen

Rakousko. Do země proudí německá vojska.

15. březen

Rakousko. Hitler přijíždí do Vídně, vítán částí obyvatelstva. V projevu před Hofburgem, bývalým císařským palácem, oznamuje připojení Rakouska k Německu. Ve městě dochází k násilným akcím namířeným proti tamním Židům.

SSSR. Po skončení čtvrtého monstrprocesu v Moskvě jsou vykonány popravy odsouzcenců, mezi popravenými jsou přední revolucionáři a protagonisté bolševického převratu v roce 1917 jako například Nikolaj I. Bucharin či bývalý předseda vlády Alexej I. Rykov. Popraven je také bývalý velitel sovětské tajné policie a iniciátor předchozích moskevských procesů Genrich G. Jagoda.

10. duben

Rakousko. V alpské zemi obsazené německými vojsky probíhá lidové hlasování o připojení k Německu. Více než 99 % voličů hlasuje pro.

Francie. Édouard Daladier sestavuje novou francouzskou vládu.

15. duben

Španělsko. Vojskům generála Franca se daří rozdělit území kontrolované republikány na dvě od sebe oddělené oblasti.

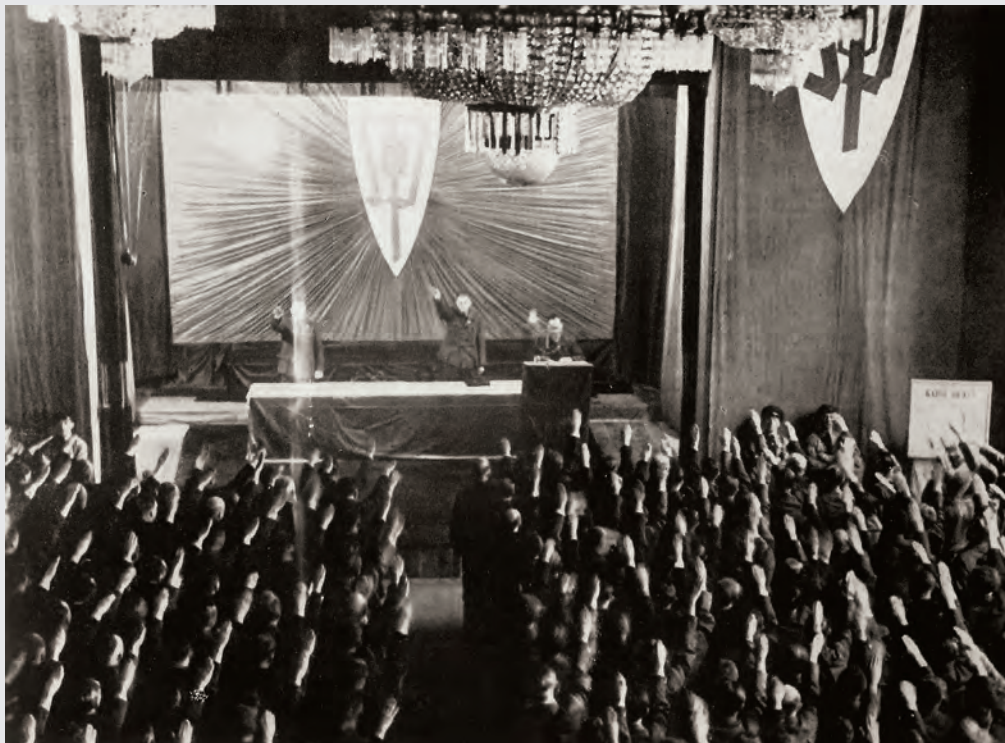
Neklid v Československu

24. duben

Československo. Ve městě Karlovy Vary v německojazyčné oblasti (Sudety) se koná sjezd pronacisticky orientované Sudetoněmecké strany československých Němců. Lídr strany Konrad Henlein předkládá osm požadavků československé vládě. Požaduje jednotnou územně-politickou autonomii pro tamní Němce, zahraničněpolitickou orientaci Československa na Německo a souhlas se šířením nacistické ideologie v zemi. Jeho požadavky mu předem odsouhlasil Hitler.

Hitler v Říšském sněmu oznamuje připojení Rakouska k Německu.

V dubnu 1938 se největší politická strana německé menšiny v Československu (Sudetoněmecká strana) na svém sjezdu přihlásila k nacismu.

26. duben

Německo. Je vydáno nařízení o povinném hlášení soukromého majetku Židů přesahujícího hodnotu 5 000 marek.

18. květen

Čína. Japonská vojska vstupují do Sü-čou.

21. květen

Československo. Ministerstvo obrany mobilizuje jeden ročník záložníků k zajištění pořádku během obecních voleb,

které se mají konat v následujících dnech a týdnech v německojazyčném pohraničí.

22. květen – 12. červen

Československo. V obecních volbách vítězí pronacistická Sudetoněmecká strana. V jednotlivých městech a obcích získává 85 až 93 % hlasů z řad voličů německé národnosti.

Od roku 1935 Československo budovalo podél hranic s Německem a Maďarskem pásma pevností. Většinou se jednalo o objekty lehkého opevnění, pouze na nejexponovanějších místech stihly být vybudovány i systémy těžkého opevnění.

29. květen

Maďarsko. V zemi je vydáno první protizidovské nařízení omezující vliv podnikatelů židovského původu na ekonomiku.

Velká povodeň v Číně

5.–7. červen

Čína. Na příkaz generála Čankajška čínské jednotky odpalují hráze na jižním břehu řeky Chuang-che (Žlutá řeka) a úmyslně způsobují povodeň, která má zastavit postup japonských jednotek ze severní do jižní a západní Číny. Velká voda zasahuje několik provincií, ničí velkou část úrody, a dokonce posouvá ústí Chuang-che do Pochajského moře o desítky kilometrů. Vyžádá si také 800 000 lidských obětí. Postup Japonců zastavuje pouze částečně.

15. červen

SSSR. Japonský vyslanec v Moskvě Mamoru Šigemicu předkládá sovětské vládě požadavek na stažení sovětských vojsk ze sporného území na sovětsko-mandžuské hranici. Sovětská vláda požadavek odmítá.

Konference v Évianu

6.–13. červenec

Diplomacie. Ve francouzském Évian-les-Bains se koná mezinárodní konference o řešení problému židovských uprchlíků z Německa a obsazeného Rakouska. Z obou zemí prchají statisíce lidí. Konference se účastní 31 evropských a amerických států a britských dominií. Řešení účastníci nenalézají, přijímání uprchlíků se spíše brání. Židovské emigraci se otevírá pouze jediný stát: Dominikánská republika.

25. červenec

Německo. Je vydáno nařízení, podle kterého lékaři židovského původu smí ošetřovat pouze židovské pacienty.

Sovětsko-japonský střet

29. červenec – 9. srpen

SSSR. Na mandžusko-sovětské hranici, v prostoru mezi čínskou řekou Tumen a dálnovýchodním ruským jezerem Chasan, dochází k lokálnímu ozbrojenému střetu mezi sovětskými a japonskými jednotkami o spornou pohraniční oblast. Japonci nasazují do bojů tři divize, Sověti dvě. Obě strany nasazují také letadla. Sovětům se daří japonský útok odrazit.

31. červenec

Bulharsko. V řecké Soluni je podepsána smlouva mezi Bulharskem a Řeckem o přátelství a neútočení. Řecko ve smlouvě souhlasí se znovuvyzbrojením Bulharska. To se naopak zavazuje neměnit své státní hranice silou. Smlouva představuje popření Neuillyské mírové smlouvy z roku 1919, která dosud omezovala ve vojenské oblasti Bulharsko, poražené v první světové válce.

3. srpen

Československo. Se souhlasem britské vlády i československého prezidenta Edvarda Beneše do země přijíždí britský lord Walter Runciman na zprostředkovatelskou misi. Jedná s československou vládou i s pronacistickými zástupci československých Němců. Ve své závěrečné zprávě z 21. září navrhne předání německojazyčné oblasti Československa nacistickému Německu.

Československý prezident Beneš (vpravo) zastával před rokem 1935 vysoké funkce ve vedení Společnosti národů. Byl stoupencem vytvoření širší protiněmecké aliance evropských států v čele s Francií. Na fotografii s ministrem obrany Františkem Machníkem.

11. srpen

SSSR. Na sovětsko-mandžuské hranici vstupuje v platnost příměří vyjednané mezi Sovětským svazem a Japonskem.

17. srpen

Německo. Podle nového protizidovského opatření všichni muži židovského původu musí začít užívat doplňující vlastní jméno Israel a všechny ženy jméno Sara.

20. srpen

Rakousko. Ve Vídni je otevřena nacistická Ústředna pro židovské vystěhovalce, která má organizovat nucenou emigraci Židů z území obsazeného Rakouska.

5. září

Československo. Vláda přijímá prezidentův návrh na poskytnutí plné autonomie československým Němcům a na vytvoření jednotné autonomní oblasti. Sudetoněmecká strana přesto oznamuje, že ukončuje vyjednávání s československou vládou o autonomii.

Československá krize

12.–17. září

Československo. Pronacistická Sudetoněmecká strana vyvolává v pohraničí ozbrojený puč. Ten je vzápětí československou vládou potlačen. Sudetoněmecká strana je zakázána, její předáci prchají do Německa. Na československém území nadále působí sudetoněmecké bojůvky (Freikorps) vyzbrojené německými zbraněmi.

Bezpečnostní složky pokus o puč potlačily.

15. září

Diplomacie. Britský premiér Chamberlain navštěvuje Hitlera v německém Berchtesgadenu. Jednají spolu o Československu. Britský premiér věří v možnost dohody.

19. září

Československo. Velká Británie a Francie předávají prezidentovi a vládě notu, ve které požadují předání části německojazyčné oblasti Německu. Československo odmítá.

Příslušníci nacistických bojůvek složených z československých Němců, které se v září 1938 pokusily převzít násilím moc v německojazyčném pohraničí Československa.

21. září

Československo. Britský a francouzský vyslanec během noční schůzky naléhají na prezidenta Beneše, aby se podvolil notě z 19. září. Prezident nejprve souhlasí, avšak zveřejnění noty v rozhlase vyvolá masové protesty po celé zemi.

22. září

Československo. V zemi probíhá generální stávk a mohutná demonstrace před parlamentem. Prezident jmenuje novou vládu v čele s generálem Janem Syrovým.

Diplomacie. Britský premiér Chamberlain podruhé navštěvuje Hitlera, tentokrát v Godesbergu. Nacistický vůdce rozšiřuje požadavky vůči Československu také o územní nároky Maďarska a Polska (Godesberské ultimátum). Britský premiér odjíždí bez dohody. Jeho kabinet na několik následujících dní mění politiku a podporuje Československo.

23. září

Československo. Britská vláda předává do Prahy Godesbergské ultimátum s doporučením, aby československá vláda vyhlásila mobilizaci proti Německu. Mobilizace mužů do 40 let je vyhlášena v pozdně večerních hodinách.

24. září

Francie. Vláda vyhláší částečnou mobilizaci.

26. září

Německo. Hitler pronáší veřejný projev na nacistickém shromáždění ve Sportovním paláci v Berlíně, ve kterém Československu klade ultimátum k vydání německojazyčné oblasti nejpozději do 1. října. Prohlašuje, že v případě nepodřízení se ultimátu půjde „jako první voják proti Československu“. Po celou dobu krize není v Německu vyhlášena mobilizace, protože Wehrmacht si od prvních odvodů v říjnu 1935 dosud nestihl vytvořit zálohy.

Československo zmobilizovalo proti Německu jeden milion mužů.

USA. Prezident Roosevelt vyzývá československé, německé, francouzské a britské státníky k „pokojnému a konstruktivnímu řešení“ československé krize.

Německá armáda v září 1938

Jednotky:

34 pěších divizí
5 leteckých divizí
4 motorizované divize
3 obrněné divize
2 horské divize
2 lehké divize
2 obrněné brigády
3 pluky Waffen SS

Jednotky ve výstavbě:

8 rezervních divizí
4 divize Landwehru
1 výsadková divize
1 obrněná divize

Počty zbraní:

1 000 tanků
2 000 letounů
z toho pouze 1 200 bojeschopných

Počty vojáků:

800 000 vojáků
30 000 důstojníků
300 000 mužů v záloze

27. září

Velká Británie. Premiér Chamberlain pronáší rozhlasový projev, ve kterém odmítá možnost, že by Velká Británie vstoupila do války proti Německu kvůli Československu. Londýn opět mění postoj. Nastává zvrat v československé krizi.

USA. Prezident Roosevelt navrhuje svolání mezinárodní konference o Československu. Jeho návrh ovšem nesouvisí s následnou britsko-italskou iniciativou na svolání konference v Mnichově.

28. září

Velká Británie. Britský premiér zasílá Hitlerovi dopis, ve kterém mu sděluje, že „vše podstatné může získat bez války a bez odkladu“.

Itálie. Mussolini organizuje svolání mezinárodní konference evropských mocností o Československu v Mnichově.

Belgie. V zemi je vyhlášena částečná mobilizace šesti ročníků.

Mnichovská dohoda

29. září

Německo. V Mnichově se na konferenci scházejí nejvyšší představitelé Velké Británie, Francie, Německa a Itálie, aby jednali o Československu. To samotné k jednání přizváno není. Britský premiér Chamberlain, francouzský předseda vlády Daladier, německý vůdce Hitler a italský diktátor Mussolini podepisují tzv. Mnichovskou dohodu o okamžitém předání části německojazyčné oblasti Československa pod správu Německu. Území má být do 10. října obsazeno

Hitler podepisuje Mnichovskou dohodu.

Nad mapou Československa v Mnichově. Zleva W. Keitel, B. Mussolini, A. Hitler, neznámá osoba, M. Bormann, H. Göring, H. Himmler, R. Hess a opět neznámá osoba (snad by se mohlo jednat o jednoho z předáků sudetských Němců K. H. Franka). Na fotografii je nejzajímavější přítomnost vlivného vedoucího Hitlerovy stranické kanceláře Bormanna. Existuje jen několik málo fotografií, na kterých je zachycen.

Na osobní rozhovor s britským premiérem Chamberlainem si během konference v Mnichově udělali čas Hitler i Mussolini.

německými vojsky. Na další části území má proběhnout plebiscit pod mezinárodním dohledem, který se ale nakonec neuskuteční. Vedle dohody Velká Británie a Německo v Mnichově podepisují také prohlášení o společné vůli „nikdy nevstoupit do vzájemné války“.

30. září

Československo. Prezident Beneš a československá vláda se podvolují podmínkám Mnichovské dohody, odvolávají mobilizaci a nařizují armádě, aby vyklidila území, které si Německo nárokuje. Vláda rovněž vyhovuje územním nárokům Polska a vydává pokyn k vyklizení malého pohraničního regionu zvaného Těšínsko. Důsledky Mnichovské dohody jsou pro Československo dalekosáhlé. Zmenšený stát ztrácí dobře hájitelné hranice i území s většinou průmyslu a nerostného bohatství. Nově se musí orientovat na Německo a omezit dosavadní občanské svobody a demokracii.

1.–10. říjen

Československo. Oblasti s převahou německého obyvatelstva jsou postupně a organizovaně obsazovány německými vojsky. Část německých obyvatel vojáky Wehrmachtu vítá. Obsazované území navštěvuje Hitler.

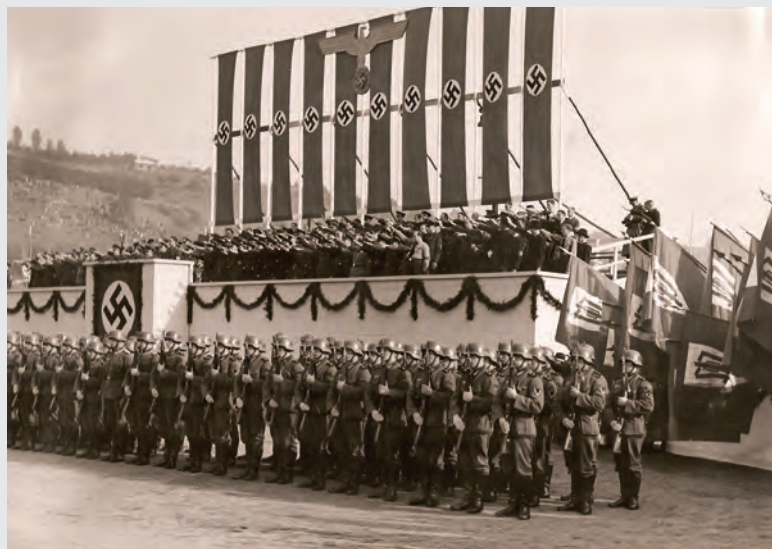
1. říjen

Velká Británie. Premiér Chamberlain po návratu z mnichovské konference při výstupu z letadla na londýnském letišti s anglickým originálem Mnichovské dohody v rukou prohlašuje, že zajistil „mír pro naši dobu“.

5. říjen

Československo. Hitler předkládá československé vládě další ultimátum, v němž požaduje předání další, ještě větší části území, než které Československo muselo postoupit Německu podle Mnichovské dohody. Nově nárokové území má být předáno Německu také do 10. října, a to bez příslibného plebiscitu. Jedná se o první porušení Mnichovské dohody ze strany Německa. Československá vláda se ovšem podrobuje již bez odporu. Prezident Beneš podává demisi a o dva týdny později odjíždí do exilu v USA. Ve stejný den začínají ozbrojené střety podél československo-maďarské hranice, které potrvají až do konce října. Maďarsko, jehož územní nároky vůči Československu byly obsaženy v Godesberském ultimátu, zesiluje úsilí o jejich naplnění.

Velká Británie. Lídr konzervativní opozice Churchill v dolní sněmovně odsuzuje Mnichovskou dohodu a prohlašuje, že „Anglie si mohla vybrat mezi hanbou a válkou, vybrala si hanbu a stejně bude mít i válku“.

Smuteční ceremoniál za padlé sudetoněmecké separatisty za účasti německé armády v obsazeném československém pohraničí. Říjen 1938.

Německo. V zemi jsou zavedeny speciální vystěhovalecké cestovní pasy pro Židy označené písmenem J.

Vážení čtenáři, právě jste dočetli ukázkou z knihy Kronika druhé světové války.
Pokud se Vám ukázka líbila, na našem webu si můžete zakoupit celou knihu.